Vaughan Gething AS/MS
Gweinidog yr Economi
Minister for Economy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf: MA-VG-0729-22

Paul Davies AS
Cadeirydd
Pwyllgor yr Economi Masnach a Materion Gwledig
SeneddEconomy@senedd.cymru

8 Gorffennaf 2022

Annwyl Paul,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 20 Mehefin ynghylch y cysylltiad â Horizon Ewrop. Yn benodol, gwnaethoch ofyn am fanylion y trafodaethau rhwng swyddogion Llywodraeth Cymru a swyddogion Llywodraeth y DU, yn ogystal ag effaith dewisiadau amgen posibl gan Lywodraeth y DU ar Gymru. Yn amlwg mae'r maes hwn a sawl maes arall yn wynebu ansicrwydd ac amhendantrwydd yn dilyn cyfres o ymddiswyddiadau a threfniadau dros dro ymhlith gweinidogion y DU.

Mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn cymryd rhan mewn cyfarfodydd rheolaidd ac ad hoc gyda Llywodraeth y DU. Mae Llywodraeth y DU wedi defnyddio'r cyfarfodydd i amlinellu ei chynlluniau a gwahodd sylwadau. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymateb mewn modd adeiladol, gan herio pan oedd hynny'n briodol.

Roedd Grŵp Technegol Ymchwil ac Arloesi Rhyngwladol BEIS yn fforwm misol a oedd yn rhedeg am nifer o flynyddoedd ac a oedd yn arbennig o weithgar yn 2019 ac 2020, yn aml yn trefnu sesiynau ad hoc ar agweddau penodol, fel partneriaethau â'r UE. Roedd swyddogion o'r gwledydd datganoledig a BEIS yn trafod rhaglenni'r UE, paratoadau rhag ofn nad oedd cytundeb, a materion eraill sy'n effeithio ar ymchwil ac arloesi rhyngwladol, fel fisâu. Er bod BEIS wedi rhoi'r gorau i gynnal y grŵp yn rheolaidd, mae grwpiau eraill wedi ymgymryd â'r prif agweddau ar eu gwaith.

Sefydlwyd Bwrdd Dewisiadau Amgen ar gyfer y DU gan BEIS am gyfnod yn 2019 i fynd i'r afael â'r potensial ar gyfer Brexit heb gytundeb. Roedd y gwledydd datganoledig yn cael eu cynrychioli ar y bwrdd hwn ac mae'r opsiynau a gafodd eu trafod yn parhau i fod yn sail i'r dewisiadau amgen presennol. Serch hynny, roedd yn amlwg y byddai'r penderfyniadau ynghylch dewisiadau amgen yn cael eu gwneud y tu allan i'r ystafell honno ac yn y pen draw ar lefel uchaf Llywodraeth y DU.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Amlygodd adolygiad Smith-Reid "Changes and Choices"[1], y cyfrannodd Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill o Gymru ato, rôl y Cronfeydd Strwythurol yma ac roedd yn cynnwys dwy astudiaeth achos yng Nghymru.

Hefyd, mae dau gyfarfod y flwyddyn wedi cael eu cynnal rhwng swyddogion Llywodraeth Cymru (dan arweiniad y Prif Gynghorydd Gwyddonol) a Chadeirydd a Phrif Swyddog Gweithredol UKRI, lle trafodwyd Horizon Ewrop a dewisiadau amgen.

Yn ystod y misoedd diwethaf, yn ôl pob golwg mae cyfarfod Cyllidwyr Ymchwil ac Arloesi'r DU wedi disodli'r Grŵp Technegol fel y fforwm ar gyfer rhannu gwybodaeth am ddewisiadau amgen. Mae hyn yn dangos bod Horizon Ewrop, i ryw raddau, yn cael ei brif ffrydio i'r agenda ehangach, yn hytrach na bod yn drafodaeth dechnegol ar wahân. Hefyd, yn ystod yr wythnosau diwethaf, mae swyddogion Swyddfa Gwyddoniaeth Llywodraeth Cymru wedi cael cyfarfodydd wythnosol ag Uwch Swyddog BEIS sy'n gyfrifol am ddatblygu 'Cynllun B' yn lle Horizon Ewrop. Mae'r cyfarfodydd hyn wedi bod yn onest ac yn adeiladol ac rydym wedi codi problemau a phrofiadau o safbwynt Cymru, sydd wedi cael eu nodi gan Uwch Swyddog Beis sy'n gyfrifol am Gynllun B a'i dîm. O leiaf ar lefel swyddogion BEIS, mae awydd cryf i gynnal deialog gydweithiol ystyrlon a gonest ond fe'i gwnaed yn glir mai Gweinidogion y DU fydd yn gwneud y penderfyniadau terfynol mewn perthynas â materion Cynllun B.

Mae Gweinidogion Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno ein safbwynt mewn cyfarfodydd gweinidogion addysg pedair ochr, Pwyllgor Cabinet y DU ar Brydain Fyd-eang (Gweithrediadau) ac mewn gohebiaeth. Ysgrifennais at Weinidog y DU dros Wyddoniaeth, Ymchwil ac Arloesi ar 13 Mehefin yn gofyn am drafodaeth bellach am ddewisiadau amgen, ac yn ailadrodd yr angen dybryd am warant estynedig neu gynllun ariannu trydedd wlad.

Mae'n deg dweud, er bod Llywodraeth y DU wedi trin Llywodraeth Cymru fel ymgynghorai yn hytrach na llywodraeth sydd â chyfrifoldeb mewn meysydd perthnasol, fod BEIS wedi gwrando ac ystyried buddiannau Cymru lle mae'r rhain yn cyd-fynd â buddiannau rhanddeiliaid eraill. Roedd hyn yn wir yn achos y polisi i geisio cysylltiad â Horizon Ewrop, a oedd hyd yn oed yn 2019 yn dal i gael ei "archwilio" gan Lywodraeth y DU. Mae tir cyffredin hefyd o ran yr angen am warant trydedd wlad sy'n addas i'r diben, a phwysigrwydd rhaglenni doethuriaeth a chymrodoriaeth yr UE i'r dirwedd ymchwil.

O ran datganoli cyllid neu benderfyniadau, gan ystyried symud i ffwrdd o gronfeydd strwythurol yr UE yng Nghymru, neu deilwra ymyriadau i Gymru, bu llai o gynnydd a momentwm. Dyma enghraifft arall o'r ffordd y mae Llywodraeth y DU wedi tynnu yn ôl gyfrifoldebau datganoledig Llywodraeth Cymru a Senedd Cymru.

Mewn perthynas â'r ail gwestiwn y gwnaethoch ei ofyn, cafodd y meysydd eang a gynigiwyd gan Lywodraeth y DU eu trafod yn ystod y cyfnod cynllunio ar gyfer dim cytundeb, ac fe'u disgrifiwyd ym Map Ymchwil a Datblygu'r DU yn 2020, gan adeiladu ar Strategaeth Ymchwil ac Arloesi Ryngwladol 2019.

Roedd Map Ffordd Ymchwil a Datblygu'r DU yn glir; pe na bai'r DU yn cysylltu'n ffurfiol â Horizon Ewrop neu Euratom R&T, y byddai'n gweithredu dewisiadau amgen uchelgeisiol cyn gynted â phosibl, gan gynnwys cronfa ar gyfer grantiau i ymchwilwyr yn gynnar, yng nghanol ac yn hwyr yn eu gyrfa, yn ogystal â chynyddu a gwella cynlluniau domestig a darparu cyllid ar gyfer cadw pobl dalentog o dramor. Roedd hefyd yn amlwg bod y DU yn bwriadu cefnogi partneriaid yn y DU i gymryd rhan mewn cynlluniau Ewropeaidd sydd ar

---

1 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/844488/Changes_and_Choices.pdf

agor i drydydd gwledydd. Roedd cynlluniau hefyd i fynd ar drywydd cyfleoedd strategol gyda gwledydd unigol.

Ym Mhwyllgor Gwyddoniaeth a Thechnoleg Tŷ'r Cyffredin ar 15 Mehefin, nododd Gweinidog Gwyddoniaeth y DU ei syniadau presennol ar "Gynllun B", h.y. dewisiadau amgen i gysylltiad â Horizon Ewrop. Roedd hyn yn cynnwys cynigion ar gyfer talent, diwydiant ac arloesi, a gwaith amlochrog a dwyochrog ar heriau byd-eang. Byddai buddsoddiadau mewn seilwaith ac, yn hollbwysig, warant trydedd wlad i'r rhai sy'n cydweithio yn Horizon Ewrop yn cyd-fynd â'r ffrydiau hyn. Nododd y Gweinidog fod trafodaethau â'r Trysorlys am fanylion y cyllid a fyddai'n cael ei ddyrannu'n mynd rhagddynt. Nododd hefyd fod y Canghellor wedi bod yn glir iawn y bydd yr arian a oedd yn cael ei neilltuo ar gyfer ymchwil Horizon yn parhau i gael ei neilltuo ar gyfer ymchwil.

Rydym wedi cael gwybod am waith gan swyddogion BEIS i ddatblygu'r cynlluniau ar gyfer dewisiadau amgen a pharatoi ar gyfer eu gweithredu. Rydym yn disgwyl i fersiwn gyhoeddus o'r "prosbectws" a'r cynlluniau trosiannol cyntaf gael eu cyhoeddi cyn toriad yr haf, ac i'r gwaith o'u weithredu ddechrau yn yr hydref. Yn y cyfamser, mae BEIS wedi rhoi sicrwydd inni fod camau ar y gweill i drafod yn ehangach ac yn fanylach â'r sector. Maent wedi contractio ymgynghorwyr i gynnal sesiynau gyda rhanddeiliaid, gyda'r sesiwn olaf ar 6 Gorffennaf.

Mae'n debygol, hyd yn oed ar ôl i brosbectws dewisiadau amgen y DU gael ei gyhoeddi, y bydd cwestiynau pellach ynghylch manylion y ffordd y bydd Cynllun B yn berthnasol i Gymru. Efallai y bydd cwestiynau am fecanweithiau cyflawni, unrhyw fformiwlâu a ddefnyddir, sut y penderfynir ar unrhyw dargedu, manylion yr amodau, tryloywder, amserlenni, ac integreiddio â pholisïau eraill megis fisâu a chymorth gwladwriaethol. Bron yn syth, gallai fod cwestiynau ynghylch beth fydd yn digwydd ar ôl y cyfnod pontio cychwynnol, a fydd y dyraniad cyllideb presennol cyfan yn cael ei ddefnyddio a pha gyllideb fydd ar gael wedyn. Bydd angen i'r mecanweithiau gweithredu ailadeiladu hyder y sector mewn amgylchiadau heriol.

Mae'n annhebygol, yn ôl pob golwg, y bydd Cynllun B y DU yn rhoi llawer o ystyriaeth i'r ffaith bod sefydliadau ymchwil Cymru a busnesau arloesol wedi manteisio ar gronfeydd strwythurol yn fwy na rhannau eraill o'r DU. Mae'n bosibl y bydd ein sefydliadau o dan anfantais o'u cymharu â rhanbarthau nad ydynt wedi defnyddio'r ERDF ar gyfer ymchwil mor helaeth a rhanbarthau sydd wedi dibynnu mwy ar Horizon 2020. Mae risg hefyd y bydd cynlluniau'r DU yn llywio agenda a osodir yn ganolog nad yw'n ystyried rhaglenni ac anghenion ymchwil a datblygu yng Nghymru. Wrth gwrs, byddwn yn parhau i adeiladu ar ein perthynas dda ag UKRI a BEIS er mwyn rhoi'r cyfle gorau posibl i Gymru o dan unrhyw raglenni newydd.

Serch hynny, yng nghyd-destun cael ein hallgáu ymhellach o Horizon Ewrop, mae llawer sy'n gadarnhaol am Gynllun B newydd y DU, os gall y Cabinet a'r Trysorlys ei gymeradwyo'n gyflym. Yn gyntaf, os cyhoeddir cynllun ariannu trydedd wlad cynhwysfawr ar gyfer blynyddoedd nesaf Horizon Ewrop, gellir cydweithio unwaith eto ar sail fwy sefydlog am gyfnod. Mae'n amlwg bod y cynllun yn ceisio mynd i'r afael â'r bylchau mawr a grëwyd gan ddiffyg cysylltiad, mae'n elwa ar flynyddoedd o adborth gan y sector ac yn ôl pob golwg mae ganddo'r cyllid a'r ethos i fanteisio ar gyfleoedd.

Os gwneir y penderfyniad anffodus i gychwyn "Cynllun B" amgen mewn perthynas a Horizon Ewrop, dylid gwneud hyn cyn gynted ag y bo modd, gan fod cynnal y sefyllfa ansicr bresennol lle nad oes gennym gysylltiad na dewis amgen credadwy yn niweidiol i Gymru.

Un o'r dadleuon dros ddewisiadau amgen domestig yw'r achos ariannol y byddai rhagor o gyllid yn cyrraedd ymchwil ac arloesi yn y DU, ar draul rhai o fanteision anghyffwrddadwy

platfform amlochrog a brandiau sefydledig. Rwyf wedi'i gwneud yn glir bod yn rhaid i Lywodraeth y DU gyflawni ei hymrwymiad i drosglwyddo'n llawn y £6 biliwn o gyllid a glustnodwyd ar gyfer Horizon Ewrop yng nghylch gwariant presennol Cynllun B. Os caiff Cynllun B ei roi ar waith, byddwn yn annog sefydliadau yng Nghymru i wneud cais ac i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'm swyddogion am y cynnydd.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS
Gweinidog yr Economi
Minister for Economy